

Kurgusal Çocuk Edebiyatının Mesleki Boyutu*

*Osman TURHAN***

*Bayram BAŞ****

Öz

Bu çalışmada, “Türk Çocuk Romanlarında Meslekler Üzerine Bir Araştırma” adlı yüksek lisans çalışmasının hipotezi ortaya konmuştur. İlgili tez çalışmasındaki nitel ve nicel verilerin dayandırıldığı kuramsal temelin çalışma sahasında yeni olması ve alan yazından derlenen bilgilerin özgün biçimde değerlendirilmesi sebebi ile tez çalışmasının hipotezini meydana getiren kuramsal bölüm, bu çalışma ile yapılandırılmıştır. Bu doğrultuda, çocuk edebiyatı ile meslekler arasında ilişki kurulmuş ve çocuk edebiyatının mesleki gelişime kaynaklık etme durumu irdelenmiştir. Kurgusal çocuk edebiyatının, mesleki bilgi kaynağı olarak sahip olduğu niteliklere değinilmiştir. Kurgusal çocuk edebiyatında hangi tür mesleklerin bulunduğuna genel hatları ile bakılmış ve mesleklerin nasıl tanıtıldığı açıklanmış, özelde çocuk romanları, mesleklerin tanıtılması açısından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kurgusal çocuk edebiyatı, çocuk romanı, mesleki boyut, meslek

Occupational Dimensions of Fictional Children’s Literature

Abstract

In this study, hypothesis of the master’s thesis titled “A Research on Occupations in Turkish Children’s Novels” is presented. The theoretical part which constitutes the hypothesis of the thesis is structured by this study, because the theoretical basis on which qualitative and quantitative data are grounded is relatively new in the field and the literature is genuinely reviewed. Accordingly, the relationship between children’s literature and occupations is established, and the status of children’s literature as being a source of occupational development is examined. Qualifications of fictional children’s literature as an occupational information source are presented. The occupations included in fictional children’s literature and how they are introduced are identified in general. Children’s novels are examined in terms of introducing the occupations in specific.

Keywords: Children’s fiction books, children’s novel, occupational dimension, occupation

Giriř

Çocuk edebiyatı, çocuk ve çocukluktan oluşmaktadır (Şirin, 2012: 33). Bu sebeple çocuk ve çocuklukla ilişkili her şey, çocuk edebiyatının kapsamına girmektedir. Okul öncesi dönemde çocukların, meslekleri tanımaları ve mesleklere yönelik farkındalık geliştirmeleri beklenmektedir (MEB, 2012: 4).

* Bu makale “Türk Çocuk Romanlarında Meslekler Üzerine Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Arř. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul, osmtrhn@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4800-5786

*** Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul, bayrambas@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3569-9395

Böylece erken yaşlarda çocukların hayatına giren meslekler, çocuk edebiyatının da kapsamına girmektedir. Ayrıca çocukların alıcı ve ifade edici dil becerilerinin gelişiminde çocuk edebiyatının önemli bir yerinin olduğu (Baş, 2010: 144) ve mesleki becerilerin edinilebilmesi için dil becerilerinin gelişmiş olmasının gerektiği (MEB, 2018: 8) düşünüldüğünde, çocuk edebiyatı ve meslekler arasındaki ilişki daha iyi anlaşılmaktadır. Nitekim çocukların mesleki gelişimi, çocukların psikolojik, sosyal, fiziksel vb. gelişimlerinden etkilenmekte (Üre, 2012: 200); çocukların fiziksel, bilişsel ve sosyal vb. gelişimleri dikkate alındığı takdirde, çocuk edebiyatı nitelik kazanmaktadır (Köksalan, 2007: 20). Çocukların gelişimsel özelliklerinin, hem mesleki gelişim sürecinde hem de çocuk edebiyatında dayanak noktası olması, çocuk edebiyatı ile meslekler arasındaki bağın başka bir göstergesidir.

Çocuk edebiyatının, çocukların mesleki gelişimine kaynaklık etme işlevi bulunmaktadır. Bu işlev, çocuk edebiyatının çocuklara sağladığı faydalar aracılığıyla oluşmaktadır. Öyle ki çocuk edebiyatının, “çocukların kendi dünyalarını araştırmalarına ve anlamalarına fırsat vermesi; çocukların yakın ve uzak çevredeki yerler ve insanlar hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlaması; çocukların yaşadıkları hayatın ötesini hayal etmesine yardımcı olması; çocukların hayatlarını zenginleştirip onların ufkunu genişletmesi; çocukların kendi duygularını keşfetmelerine ve kişisel değerlerini biçimlendirmelerine aracı olması; çocukların diğer insanların edinmiş olduğu tecrübeleri kavramalarına destek olması; çocuklara gerçek hayatın bir örneğini yansıtmaması; çocukların hayallerini canlı tutması ve onlara neyin mümkün olduğuna yönelik görüş kazandırması” (Galda ve Cullinan, 2006: 5-6) aslında çocukların mesleki gelişimlerine de katkı sağlayabilmektedir. Çünkü hayal kurma, araştırma, hayatın gerçekleriyle uyumlu olma (Hartung, Porfeli ve Vondracek, 2008: 63), kendini tanıma, çeşitli bilgi kaynaklarına erişme, bilgi edinme, insanları gözleme (Arrington, 2000), tecrübe edinme (Watson ve McMahon, 2005: 124) ve yaşanılan çevre (Wiseman, Davis ve Polatajko, 2005: 33) çocukların mesleki gelişimlerini etkilemektedir. Buna göre çocuk edebiyatı; hayal kurma, gerçekleri gösterme, bilgilendirme, araştırma, kendini tanıma, tecrübe edinme, farklı çevreler ve insanları tanıma fırsatı sunması açısından çocukların mesleki gelişimine kaynaklık edebilmektedir. Bu doğrultuda kurgusal çocuk edebiyatı, çeşitli meslekleri içerebilmekte ve bu mesleklerle ilgili çeşitli bilgileri ayrıntılı bir şekilde sunabilmekte, kısaca meslekleri tanıtabilmektedir. Meslekler hakkında ayrıntılı bir şekilde sunabileceği bilgiler ise; “meslekte yapılan işler ve faaliyetler, mesleğin çalışma ortamı, mesleğe hazırlanma, mesleğin sağladığı olanaklar, mesleğin gerektirdiği bireysel özellikler, iş bulma imkânı, meslekte ilerleme, mesleğin getirdiği kazanç” (Kulaksızoğlu, 2006: 174-175) vb. şeklinde çeşitli türlere ayrılabilir. Bu mesleki bilgilere yeterli düzeyde sahip olmak, mesleki tercihleri daraltıp belirli bir alan ve düzeydeki mesleklere yönelik ortaya net tercih koyabilmeyi sağladığı için (Savickas, 2001: 52) önem arz etmektedir.

Kurgusal Çocuk Edebiyatının Mesleki Boyutu

Meslekleri betimleyen ya da meslekler hakkında bilgi sağlayan (Tan ve Baloğlu, 2011: 141) mesleki kurgusal kitaplar, meslekler ile ilgili bilgileri okuyucuya aktarmanın bir yolu (Kuntz ve Jetton, 1959: 443) olarak görülmektedir. Mesleki kurgusal kitaplar, dikkatli bir şekilde seçildiği takdirde oldukça kullanışlı mesleki bilgi kaynaklarıdır (Blanchard, 1970: 53). İç içe geçmiş mesleki bilgilerden oluşan, doğru, güncel ve özgün mesleki bilgiler içeren mesleki kurgusal kitapların; kurgusal olmayan diğer meslek kitaplarından daha önemli bir mesleki bilgi kaynağı olma ihtimali bulunmaktadır (Splaver, 1953: 371). Aksi hâlde dahi meslekleri tanıtan kurgusal kitaplar, başlıca mesleki bilgi kaynaklarından sayılmaktadır (Hopke, 1966: 290). Çünkü mesleki kurgular, bir mesleğin birçok farklı boyutunu içermekte, bir kişinin kariyer gelişiminin genel resmini ortaya koymakta ve gerçekçi mesleki durumlardan oluşmaktadır (Peters, 1963: 257). Kurgusal bir yapı göstermesi sebebiyle de (Huston vd., 1997: 580) çocuklara meslekleri öğretmenin etkili bir yolu olarak görülmektedir. Meslekleri tanıtmak amacıyla yazılan kurgusal kitaplar dışında böyle bir amacın güdülmediği kurgusal kitaplarda da mesleklere yönelik bilgiler ayrıntılı bir şekilde sunulabilmekte, kısaca meslekler tanıtılabilmektedir.

Kurgusal Çocuk Edebiyatında Meslekler ve Mesleklerin Tanıtılması

Çocuklar sınıf düzeyine göre önce fantastik, daha sonra gerçekçi mesleklere sahip olmak istemektedir (Helwig, 1998: 249). Çocuk edebiyatı, farklı yaş gruplarındaki çocukları ilgi duydukları konulara yönlendirdiği için (Şimşek, 2005: 32), çocukların hem fantastik hem de gerçekçi mesleki ilgilerinin kurgusal çocuk kitaplarında karşılığı bulunmaktadır. Çünkü kurgusal çocuk edebiyatı, sahip olduğu içeriğe göre gerçekçi ve fantastik olarak iki ana türe ayrılmaktadır. Gerçekçi ve fantastik kurguların her ikisi de yazar tarafından “yaratılmış karakterler, çevreler ve hikâyelerden meydana gelmektedir. Bu sebeple oldukça fazla ortak noktaları bulunmaktadır. Fakat gerçekçi ve fantastik kurgularda evrenin yasaları farklı şekillerde işlemektedir. Gerçekçi kurgular, şu an yaşanan ve bilinen dünyanın gerçekleri ve yasaları üzerine şekillenmektedir. Fakat fantastik kurgular; ‘konuşan hayvan, sihir yapma, zamanda yolculuk’ vb. yaşanan ve bilinen dünyanın gerçeklerinden ve yasalarından sapan durumları temel almaktadır” (Tunnell ve Jacobs, 2008: 58). Bir kurgunun fanteziler ya da gerçekler üzerine şekillenmesi, yaratılan evrendeki karakterleri, çevreyi, zamanı, olayları vb. unsurları etkilemektedir. Böylece bazı mesleklerin, yaratılan evrende yer alması için oldukça uygun koşullar meydana gelmektedir. Buna göre fantastik kurgular gerçek dünyada bulunmayan, gerçekçi kurgular ise gerçek dünyada bulunan meslekler için daha uygun koşullara sahiptir.

Kurgunun türü, genel olarak hangi tür mesleklerin o kurguda yer alacağını etkilemektedir. Kurguda özel olarak hangi mesleklerin yer alacağı ise, “kurgunun iç yapısını şekillendiren” (Halverson, 2011: 33), “kurgunun geneline hâkim olan fikir” (Kirszner ve Mandell, 1994: 293) olarak tanımlanan kurgunun teması doğrultusunda ortaya çıkmakta ve belirginleşmektedir. Örneğin eğitimi temel alan temalarda eğitimle ilişkili, bilim ve teknolojiyi temel alan temalarda bilim ve teknolojiyle ilişkili, sanatı

temel alan temalarda ise sanatla ilişkili meslekler ağırlıklı olarak bulunmaktadır. Kurgunun temasının, kurguyu oluşturan unsurlarla iç içe olması gerektiği (Parayno, 1997: 11) gibi kurguda yer alan mesleklerin de kurguyu oluşturan unsurlarla iç içe olması gerekmektedir. Meslekler; karakterler, yer ve zaman, olay örgüsü, bakış açısı ve anlatım biçimi şeklinde çeşitlenen kurgu unsurlarıyla ilişkilendirildiği takdirde, kurguda mesleklere yönelik çeşitli bilgilerin ayrıntılı bir şekilde sunulması mümkün olmaktadır. Karakterler, kurguda yer alan meslekleri icra ettiği ve meslekleri kurguda işlevsel kıldığı için mesleki açıdan oldukça önemli bir unsurdur. Bir kurguda karakterlerin, fiziksel ve kişilik özellikleriyle tanımlanması, yaptığı faaliyetlerle ve girdiği diyaloglarla sunulması (Lynch-Brown ve Tomlinson, 1999: 29) meslek sahibinin odak nokta olduğu mesleki bilgilerin kurguda yer almasını sağlamaktadır. Bu mesleki bilgiler; mesleki yetenek, mesleki ilgi, mesleki beceri, mesleki bilgi, mesleki eğitim, mesleki tecrübe (Peterson vd., 2001) vb. şekilde çeşitlenmektedir. Kurgunun çerçevesini oluşturan yer ve zaman unsurunda herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Kurgunun geçmişini, bugününü, geleceğini, herhangi özel bir yerini, geniş şehirlerini, kırsal bölgelerini (Huck, Heder ve Hickman, 1987: 18) oluşturan yer ve zaman unsurunun, karakterlerin bireysel özellikleriyle ve gerçekleştirdiği eylemlerle ilişkili olması (Schanzer, 1996: 87) meslek sahibinin çalıştığı yere ve zamana yönelik mesleki bilgilerin kurguda yer almasını sağlamaktadır. Bu mesleki bilgiler; fiziksel çalışma alanı, maruz kalınan hava ve çevre koşulları, çalışma planı-takvimi (Peterson vd., 1995) vb. şekilde çeşitlenmektedir. Kurgunun olay örgüsü unsuru, karakterlerin gerçekleştirdiği eylemleri ve eylemleri neticesinde karşılaştığı tepkileri gösteren olaylar dizisidir (Lukens, 2007: 99). Olay örgüsünün oluşabilmesi için karakterler ile yer ve zaman unsurunun etkileşimde bulunması gerektiğinden (Fisher, Frey ve Lapp, 2011:55), olay örgüsü hem meslek sahibi hem de çalışma yeri ve zamanı ile ilgili mesleki bilgilerin kurguda yer almasında rol oynamaktadır. Aynı zamanda iş ve mesleğin odak nokta olduğu mesleki bilgilerin hem karakter hem de yer ve zaman unsuru aracılığıyla kurguda yer almasını sağlamaktadır. Bu mesleki bilgiler; meslekte yapılan iş-sorumlu olunan görev, mesleki faaliyetler, çalışma sürecini etkileyen faktörler, çalışma sürecinde kullanılan araç-gereç (Peterson vd., 2001) vb. şekilde çeşitlenmektedir. Kurgunun okuyucuya sunulduğu perspektif olan (Merriam-Webster, 1995: 894) bakış açısı unsuruyla bir karakterin, birtakım karakterlerin ya da tüm karakterlerin eylemleri, konuşmaları, düşünceleri ve deneyimleri okuyucuya kısıtlanarak ya da kısıtlanmadan aktarılabilir (Anderson, 2002). Diğer bir ifadeyle kurgu, okuyucuya dar ya da geniş bir açıdan, çeşitli şekillerde ya da sınırlı bir şekilde sunulabilmektedir. Bu durum neticesinde; yer ve zaman temelinde, olay örgüsü doğrultusunda, karakterlerin yaptığı mesleklere yönelik okuyucuya sunulan bilgilerin niteliğinde farklılıklar oluşmaktadır. Kurgu okuyucuya kısıtlanmadan sunulduğunda mesleklerin tanıtılma olanağı artarken, aksi halde bu olanak azalmaktadır. Kelimeler, cümle yapıları ve edebî ifadelerden oluşan anlatım biçiminin, kurgunun diğer tüm unsurlarını birbirine bağlayıp bütüncül bir yapı oluşturma ve çocuklara aktarma işlevi bulunmaktadır (McClure, Garthwait ve Kristo, 2015: 17). Öyle ki uygun bir şekilde oluşturulmuş anlatım biçimi aracılığıyla; olay

Kurgusal Çocuk Edebiyatının Mesleki Boyutu

örgüsü detaylanmakta ve zenginleşmekte, karakterlerin düşünceleri ve gerçekleştirdiği eylemlerin nedenleri ortaya koyulmakta, yer ve zaman daha betimsel ve çok yönlü bir şekilde açıklanmaktadır (Bucher ve Manning, 2006: 34). Buna göre anlatım biçiminin, meslekleri ve mesleki bilgileri etkileyen diğer kurgu unsurlarının oluşumunda ve gelişiminde payı bulunmaktadır. Görüldüğü üzere kurgunun “tema, karakterler, olay örgüsü, yer ve zaman, bakış açısı, anlatım biçimi” olarak çeşitlenen tüm unsurlarının, mesleklere yönelik çeşitli bilgilerin ayrıntılı bir şekilde sunulmasında, kısaca mesleklerin tanıtılmasında belirli ve önemli bir rolü bulunmaktadır.

Mesleklerin Tanıtılması Açısından Çocuk Romanları

Çocuk romanlarının çeşitli meslekleri içermesi ve bu mesleklere yönelik çeşitli bilgileri ayrıntılı bir şekilde sunma potansiyeli, sahip olduğu kurgu unsurlarının gösterdiği niteliklerden dolayı oldukça yüksektir. Çünkü içerdiği olayların ve olguların zenginliği sebebiyle diğer bütün kurgusal türlerden ayrılan çocuk romanlarında (Baş, 2006: 74); karakterler, geniş bir zaman diliminde, detaylı bir şekilde tasvir edilen çevrelerde ayrıntılı bir şekilde irdelenmektedir (Tuncer ve Yardımcı, 2000: 124). Kurgusal açıdan ayrıntılı ve derinlemesine bir yapı sergileyen çocuk romanları; “insanın yaşayabileceği olayları, karşılaşılabileceği durumları, insana ve hayata özgü pek çok değeri, toplumsal gerçekleri içerebildiğinden dolayı hayatla ve hayatın gerçekleriyle doğrudan ilişkidir” (TDK, 2015: 8). Çocuk romanlarının bu özelliği sayesinde çocuklar, “önemli bir mesleki bilgi kaynağı olarak görülen insanlardan” (Rich, 1979: 320) görüşme, gözlem ve ziyaret olarak çeşitlenen mesleki bilgi toplama tekniklerine (Kunze, 1967: 138) başvurmaksızın mesleki bilgi alabilme şansına sahiptir. Çünkü çocuk romanlarında birtakım meslekleri icra eden karakterler, o meslekleri gerçek hayat koşullarında icra eden insanların mesleki yaşantılarını ve tecrübelerini yansıtmaktadır. Aile, arkadaşlar, öğretmenler ve yakın çevredeki diğer kişiler, çocuğun meslek seçimine etki etmektedir (Paolillo ve Estes, 1982: 789). Bu durum çocukların meslek seçiminin, günlük yaşantıları doğrultusunda şekillendiğini göstermektedir. Çocuk romanları, çocukların ilişki kurduğu kişilerle sınırlanmış, “bireysel ve monoton olabilen yaşantılarını, duygusal ve düşünsel açıdan genişleterek içinde hem hayatın gerçeklerinin hem kurgunun bulunduğu zengin bir dünya sunmaktadır” (Arıcı, 2016: 128). Böylece çocuklar, yaşantılarında fazla aşına olmadıkları ya da hiç tanık olmadıkları birçok farklı karakter, olay ve çevre hakkında gerçek hayat tecrübeleri edinirken birçok farklı mesleği keşfetme fırsatını yakalamaktadır. Özetle çocuk romanları, çocukların hem bildiği hem de bilmediği gerçek hayat yaşantıları üzerinden, çocukların bildiği ya da bilmediği mesleklere yönelik çeşitli bilgiler sunabilmektedir. Fakat mesleki bilgi kaynağı olarak çocuk romanlarının, “rakamlar ve istatistiklerle desteklenmiş, profesyonel bir çalışma neticesinde oluşturulmuş, mesleklerin farklı özelliklerine yönelik ardışık bir şekilde bilgi veren, didaktik hedefleri olan yazılı kitaplardan” (Gore ve Hitch, 2005) ayrıldığı oldukça önemli bir nokta bulunmaktadır. “Çocuk romanları, bir sanat yapısının niteliklerini taşıdığı için bilgi sunmak gibi didaktik bir hedefi bulunmamaktadır. Ancak çocuk

romanlarında, yaşam ve yaşantılarla ilgili deneyimler sunulduğu için, bunları okuyan çocukların yaşam deneyimleri zenginleşmektedir. Böylece, bilgi sunma işlevi de yerine getirilmektedir” (Kıbrıs, 2016: 179). Doğal olarak meslekler hakkında bilgi sunulurken de didaktik bir hedef gözetilmemektedir. Çocuklar okuma esnasında, oluşturulan kurgu gereği çeşitli mesleklerle karşılaştığı için, bu mesleklerin özelliklerini ve gereksinimlerini de dolaylı bir şekilde sezmekte ve kavramaktadır. Meslekler hakkında bilgi vermek ve meslekleri tanıtmak için yazılan mesleki romanlarda dahi, sanatsal bir yapıt ve kurgu ürünü oldukları için, benzer bir durum geçerlidir.

Çocukların romanlardaki karakterlerle özdeşim kurması ve onların çeşitli yönlerinden etkilenmesi (Yardımcı ve Tuncer, 2002: 202), doğal olarak roman karakterlerinin mesleklerini de bir özdeşim ögesi haline getirmektedir. Çünkü çocuklar; fiziksel ve kişilik özellikleri gerçekçi, inandırıcı, sağlam yapılı olan ve kurgudaki olaylara yön verebilen karakterlerin eylemlerinden ve konuşmalarından etkilenerek onlar gibi duymaya, düşünmeye ve hareket etmeye öykünmektedir (Sever, 2013: 34-35). Daha önce belirtildiği üzere meslekler, karakterlerin fiziksel ve kişisel özellikleriyle, gerçekleştirdiği eylemlerle ve girdiği diyaloglar üzerinden tanıtılabilmektedir. Böylece çocuklar, karakterlerin özelliklerinden, eylemlerinden ve konuşmalarından etkilenirken, örtük bir şekilde mesleklerinden de etkilenmektedir. İleriki aşamada çocuklar, romanlarda karşılaştığı çeşitli karakterlerin ve onların yaşantılarının yarattığı çekime kapılıp (Demiray, 1977: 287) onlara benzeme hayali kurarken (Gökşen, 1980: 109) gelecekte sahip olmak istedikleri meslekleri de bu hayaller doğrultusunda şekillendirebilmektedir (Van Manen, 1944: 177). Çünkü çocuklar, hem doğrudan etkileşime girebildikleri (Phipps, 1995: 26) hem de doğrudan etkileşime giremedikleri rol modellerin mesleklerine (Bush, Martin ve Bush, 2004: 110) gelecekte sahip olmayı arzulayabilmektedir. “Aile, akraba, öğretmen vb. mesleki rol modelleri ile aracısız bir şekilde, doğrudan etkileşime girilebilmektedir. Ancak bazı mesleki rol modelleri, sinema, televizyon ve edebiyat gibi medya araçları aracılığıyla sunulduğu için, onlarla dolaylı bir şekilde etkileşime girilmektedir” (King ve Multon, 1996: 111). Buna göre çocuk edebiyatının, dolayısıyla çocuk romanlarının, mesleki rol modeller sunma gibi önemli bir işlevi bulunmaktadır. Bu işlevi, hem çocuğun hâlihazırda gerçek hayatta rol modele sahip olduğu, hem de henüz rol modele sahip olmadığı meslekler üzerinden gerçekleştirebilmektedir. Bu sebeple sunulan mesleki rol modeller, mevcut mesleki arzuyu pekiştirmeyi ve yeni bir mesleki arzu oluşturmayı sağlayabilmektedir.

Sonuç

Meslekler ve mesleki durumlar çocukların hayatıyla ilişkili olduğu için, çocuk edebiyatının kapsamında girmektedir. Bu doğrultuda çocuk edebiyatı, çocukların mesleki gelişimine kaynaklık edebilmektedir. Bu işlev doğrultusunda kurgusal çocuk edebiyatı, çeşitli meslekleri içerebilmekte ve bu

Kurgusal Çocuk Edebiyatının Mesleki Boyutu

mesleklere yönelik bilgileri ayrıntılı bir şekilde sunabilmekte, kısaca meslekleri tanıtabilmektedir. Bu sebeple mesleki bilgi kaynağı olarak görülebilmektedir.

Kurgusal çocuk edebiyatının türü (fantastik ya da gerçekçi) hangi tür mesleklerin (fantastik ya da gerçekçi) kurguda yer alacağını belirlemektedir. Kurgu unsurları ise (tema, karakterler, olay örgüsü, yer ve zaman, bakış açısı, anlatım biçimi) meslekler hakkında ayrıntılı bilgi verilmesine, kısaca mesleklerin kurgu aracılığıyla tanıtılmasına olanak tanımaktadır.

Çocuk romanlarının çeşitli meslekleri içermesi ve bu meslekleri tanıtmaya potansiyeli, ayrıntılı ve derinlemesine olan kurgusal yapısından dolayı oldukça yüksektir. Bu doğrultuda çocuk romanlarında, çocukların hem bildiği hem de bilmediği gerçek hayat yaşantıları üzerinden, çocukların bildiği ya da bilmediği meslekler tanıtılabilmektedir. Aynı zamanda çocuk romanları, özdeşim ögesi olarak mesleki rol modeller sunabilmekte, bu doğrultuda mevcut mesleki arzuyu pekiştirmeyi ve yeni bir mesleki arzu oluşturmayı sağlayabilmektedir.

Kaynaklar

- Anderson, N. A. (2002). *Elementary children's literature: The basics for teachers and parents*. Boston: Allyn & Bacon.
- Arıcı, A. F. (2016). *Çocuk edebiyatı ve kültürü*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Arrington, K. (2000). Middle grades career planning programs. *Journal of Career Development*, 27(2), 103-109.
- Baş, B. (2006). *1985-2005 yılları arasında çocuk edebiyatı sahasında yazılmış tahkiyeli metinlerin söz varlığı üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baş, B. (2010). Söz varlığının oluşumu ve gelişiminde çocuk edebiyatının rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27(27), 137-159.
- Blanchard, A. W. (1970). Significance of occupational information in the junior high school guidance program. *All Graduate Plan B and other Reports*. 952.
- Bucher, K. T. ve Manning, M. L. (2006). *Young adult literature: Exploration, evaluation, and appreciation*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Bush, A. J., Martin, C. A. ve Bush, V. D. (2004). Sports celebrity influence on the behavioral intentions of generation Y. *Journal of advertising research*, 44(1), 108-118.
- Demiray, K. (1977). *Açıklamalı çocuk edebiyatı antolojisi*. İstanbul: İnkılâp ve Aka.
- Fisher, D., Frey, N. ve Lapp, D. (2011). *Teaching students to read like detectives: Comprehending, analysing, and discussing text*. Bloomington, IN: Solution Tree.
- Galda, L. ve Cullinan, B. E. (2006). *Literature and the child*. Belmont, CA: Thomson Learning.
- Gore, P. A. ve Hitch, J. L. (2005). Occupational classification and sources of occupational information. IS. D. Brown, R. W. Lent (Eds.), *Career development and counseling: Putting theory and research to work* (pp. 382-413). Hoboken, NJ: John Wiley
- Gökşen, E. N. (1980). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Halverson, D. (2011). *Writing young adult fiction for dummies*. Indiana: Wiley Publishing

- Hartung, P. J., Porfeli, E. J. ve Vondracek, F. W. (2005). Child vocational development: A review and reconsideration. *Journal of vocational behavior*, 66(3), 385-419.
- Helwig, A. A. (1998). Occupational aspirations of a longitudinal sample from second to sixth grade. *Journal of Career Development*, 24(4), 247-265.
- Hopke, W. E. (1966). Current Occupational Literature. *Vocational Guidance Quarterly*, 14(4), 290-301.
- Huck, C. S., Hepler, S. ve Hickman, J. (1987). *Children's literature in the elementary school*. NY: Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Huston, A. C., Wright, J. C., Fitch, M., Wroblewski, R. ve Piemyat, S. (1997). Effects of documentary and fictional television formats on children's acquisition of schemata for unfamiliar occupations. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 18(4), 563-586.
- Kıbrıs, İ. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- King, M. M. ve Multon, K. D. (1996). The effects of television role models on the career aspirations of African American junior high school students. *Journal of Career Development*, 23(2), 111-125.
- Kirszner, L. G. ve Mandell, S. R. (1994). *Fiction: Reading, reacting, writing*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace & Company.
- Köksalan, B. (2007). Çocuk edebiyatı ve gelişimle ilgili temel kavramlar. K. Yüce ve M. M. Nuhoglu (Ed.) *Çocuk Edebiyatı* (Ss. 15-62). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Kulaksızoglu, A. (2006). *Ergenlik psikolojisi*. Remzi Kitabevi.
- Kuntz, J. E. ve Jetton, C. T. (1959). Use and appraisal of occupational literature by secondary school counselors. *The Personnel and Guidance Journal*, 37(6), 441-443.
- Kunze, K. R. (1967). Industry resources available to counselors. *Vocational Guidance Quarterly*, 16(2), 137-142.
- Lukens, R. J. (2007). *A critical handbook of children's literature*. New York: Pearson.
- Lynch-Brown, C. ve Tomlinson, C. (1999). *Essentials of children's literature*. Boston: Allyn & Bacon.
- McClure, A. A., Garthwait, A. ve Kristo, J. V. (2015). *Teaching Children's Literature in an Era of Standards*. Boston: Pearson.
- Merriam-Webster. (1995). *Merriam-Webster's encyclopedia of literatüre*. Massachusetts: Springfield.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2012). *Okul öncesi eğitimi rehberlik programı*. Ankara: MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3,4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: MEB.
- Paolillo, J. G. ve Estes, R. W. (1982). An empirical analysis of career choice factors among accountants, attorneys, engineers, and physicians. *Accounting Review*, 785-793.
- Parayno, S. M. (1997) *Children's literature*. Quezon: Katha Publishing.
- Peters, H. J. (1963). The Riddle of Occupational Information. *Vocational Guidance Quarterly*, 11(4), 253-258.
- Peterson, N. G., Mumford, M. D., Borman, W. C., Jeanneret, P. R., Fleishman, E. A., Levin ... Dye, D. M. (2001). Understanding work using the Occupational Information Network (O*NET): Implications for practice and research. *Personnel Psychology*, 54, 451-492.
- Peterson, N., Mumford, M., Borman, W., Jeanneret, P. ve Fleishman, E. A. (1995). *Development of prototype Occupational Information Network (O*NET) content model* (Vols. I & II). Salt Lake City, UT: Utah Department of Workforce Services

Kurgusal Çocuk Edebiyatının Mesleki Boyutu

- Phipps, B. J. (1995). Career dreams of preadolescent students. *Journal of Career Development*, 22(1), 19-32.
- Rich, N. S. (1979). Occupational knowledge: To what extent is rural youth handicapped? *The Vocational Guidance Quarterly*, 27, 320-325.
- Savickas, M. L. (2001). A developmental perspective on vocational behaviour: Career patterns, salience, and themes. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 1(1-2), 49-57.
- Schanzer, R. (1996). *Evaluating and Selecting Literature for Children*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Splaver, S. (1953). The career novel. *The Personnel and Guidance Journal*, 31(6), 371-372.
- Şimşek, T. (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Konya: Suna Yayınları.
- Şirin, M. R. (2012). *Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı ders notları*. Marmara Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü (2008-2012).
- Tan, H. ve Baloğlu, M. (2011). *Psikolojik danışma ve rehberlik: Teori ve uygulama*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Tuncer, H. ve Yardımcı, M. (2000). *Anadolu öğretmen liseleri için çocuk edebiyatı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Tunnell, M. O. ve Jacobs, J. S. (2008). *Children's literature, briefly*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Türk Dil Kurumu. (2015). *Güzel Yazılar Romanlar*. Ankara: TDK Yayınları.
- Üre, Ö. (2012). Mesleki Rehberlik. M. E. Deniz ve A. Erözkan (Ed.) *Psikolojik danışma ve rehberlik* (Ss. 197-217). Ankara: Maya Akademi Yayınevi.
- Van Manen, M. (1944). Phenomenology of the novel, or how do novels teach?. *Phenomenology+ Pedagogy*, 3(3), 177-187.
- Watson, M. ve McMahan, M. (2005). Children's career development: A research review from a learning perspective. *Journal of Vocational Behavior*, 67(2), 119-132.
- Wiseman, J. O., Davis, J. A. ve Polatajko, H. J. (2005). Occupational development: towards an understanding of children's doing. *Journal of Occupational Science*, 12(1), 26-35.
- Yardımcı, M. ve Tuncer, H. (2002). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. Ankara: Ürün Yayınları.

Extended Abstract

In this study, hypothesis of the master's thesis titled "A Research on Occupations in Turkish Children's Novels" is presented. The theoretical part which constitutes the hypothesis of the thesis is structured by this study, because the theoretical basis on which qualitative and quantitative data are grounded is relatively new in the field and the literature is genuinely reviewed.

Introduction

Children's literature is comprised of child and childhood (Şirin, 2012: 33). For this reason, all concepts related to child and childhood are included in the scope of children's literature. In preschool, children are expected to recognize occupations and raise awareness to them (MEB, 2012: 4). Thereby, occupations which have access to children's lives in early ages fall within the scope of children's literature as well.

By offering imagination, reality, information, research, self-awareness, experience, getting to know different backgrounds and people; children's literature can function as a source of children's occupational development. Accordingly, fictional children's literature can include various occupations, and can present wide variety of information about those in detail; in short, can introduce occupations.

Occupational fictional books which describe or offer information about occupations (Tan and Baloğlu, 2011: 141), are perceived as a way of transferring knowledge related to occupations to the readers (Kuntz and Jetton, 1959: 443). These fiction books include various occupational dimensions, portray one's professional development in general, and are formed of genuine occupational situations (Peters, 1963: 257). They are viewed as an effective way of teaching occupations to the children, in that they have a fictional nature (Huston et al., 1997: 580). Excluding the fictional books written to introduce occupations, in those books which do not pursue

such a goal, wide variety of information regarding the occupations can be presented in detail; in short, occupations can be introduced.

Occupations in Fictional Children's Literature and How They are Introduced

The fact that fiction is built upon fantasy or reality affects the characters, setting, events, etc. of the fictional world. In this way, proper conditions are formed in order to include some occupations in the fictional world. Accordingly, fantasy fiction offers more appropriate conditions for imaginary occupations, and realistic fiction does the same for genuine occupations.

Type of the fiction determines which occupations to be included within, in general. Occupations to be included specifically are shaped and become evident in line with the theme of the fiction.

On condition that occupations shaped in line with the theme are associated with the elements of fiction such as characters, setting, plot, point of view and style, it is possible to present wide variety of information in a detailed way, in short it is possible to introduce the occupations in fiction. Characters in a fiction assure that the occupational information centred around the characters is included in the fiction. Setting assures that the occupational information related to the setting which the character is associated with is included in the fiction. The plot assures that not only occupational information about the character and setting is included in the fiction, but also occupational information centred around work and occupation supported by the fiction elements are included. Point of view makes sure that the occupational information is presented to the reader in a restricted or non-restricted way. Style has a part in structuring and developing the other elements affecting the occupations and occupational information accordingly.

Children's Novels in terms of Introducing the Occupations

Children's novels possess a high potential to include various occupations and present wide variety of information about those in a detailed way accordingly, in that they display a detailed and profound structure.

Children's novels are associated with life and facts of life directly, because they can have a potential to include possible incidents which a person may encounter, various values related to humanity and life, and social facts (TDK, 2015: 8). Accordingly, children's novels can offer wide variety of information about the occupations that both children are and are not familiar to through real life experiences that they know and do not know much about.

Children's novels can provide occupational role models, which serves as a highly important function. This function can be applied to the occupational role models that the children have and don't have yet in their lives. Therefore, the role models presented in the fiction can reinforce the current desire for an occupation and moreover can create a new one.

Result

Fictional children's literature is a source of occupational development and functions as a source of information, accordingly.

Types of occupations mentioned in fictional children's literature are determined in line with the type of the fiction. Occupations are introduced in line with the elements of fiction.

Children's novels display a high potential in terms of introducing occupations. Accordingly, they can introduce occupations that the children are familiar to and that they are not. Additionally, occupational role models can be presented in children's novels.